

УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ НА СТАНДАРТИТЕ ЗА ДОБРО КОРПОРАТИВНО УПРАВЛЕНИЕ

Във връзка с отчитането на финансиран от фонд „Научни изследвания“ проект „Утвърждаване на стандарти за добро корпоративно управление в българската индустрия“ на 14 март 2014 г. в Института за икономически изследвания при БАН се проведе научна конференция по темата.

Бяха представени девет доклада, систематизирани в следните основни направления:

- Нормативна база на доброто корпоративно управление;
- Сравнителен анализ на модели на корпоративно управление;
- Мониторинг на корпоративните бордове в България;
- Роля на заинтересуваните страни в корпоративното управление;
- Европейски перспективи на корпоративната социална отговорност.

В конференцията взеха участие представители на Института за икономически изследвания при БАН, Университета за национално и световно стопанство, Нов български университет, Института за държавата и правото при БАН, представители на неправителствени организации, висши мениджъри на фирми, докторанти и др.

Тя беше открита от директора на ИИИ проф. д-р Митко Димитров, който изтъкна голямата роля на корпоративното управление като механизъм на стратегическия мениджмънт в условията на глобализация на икономиката. В своя доклад той представи резултатите от проведено социологическо изследване на 132 листвани на Българска фондова борса компании, имащо за цел проучване на актуални тенденции при утвърждаване на стандарти за добро корпоративно управление. Проф. Димитров изтъкна, че успешният старт на доброто корпоративно управление в българската индустрия е направен, но в бъдеще предстоят нови предизвикателства в контекста на членството на страната в ЕС. Той даде висока оценка на Националния кодекс за корпоративно управление, като същевременно направи препоръки за неговото усъвършенстване.

В доклада си „Доброто корпоративно управление като предмет на правно регулиране“ проф. Вълчин Даскалов (УНСС) представи концепцията за мажоритарните и миноритарните акционери като основни заинтересувани лица. Авторът защитава тезата за необходимостта от засилване на юридическата закрила на миноритарните съдружници в акционерните дружества. Той очерта две основни групи конфликти - между акционерите и членовете на управителните органи на дружеството, както и между мажоритарни и миноритарни акционери.

Доц. Даскалов направи систематизация на държавните органи, които имат право да осъществяват институционална закрила на миноритарните акционери, най-важните сред които са Търговският регистър, Комисията за финансов надзор, Централният депозитар и Българската народна банка.

Изключително интересна дискусия предизвикаха неговите тези относно субординацията на кредиторите като заинтересувани лица. Той анализира проблемите относно провеждането на общите събрания на компаниите. Доц. Даскалов предложи собствена класификация на мнозинството – квалифицирано мнозинство със задължителна долна граница, непроменливо квалифицирано мнозинство и пълно единодушие. Той посочи, че негативните права (блокиращо мнозинство) създават бариери пред механизмите, чрез които управлява общото събрание, и запазват статуквото, водещо до статичност на компанията в резултат от неприлагане на ефективни управленски решения.

В доклада си „Задължението за грижа и задължението за лоялност на членовете на съветите на АД - поглед към доктрината за корпоративно управление по американското право“ *г-н Николай Колев* представи сравнителен анализ между англо-саксонския модел на корпоративно управление и българския опит. Той обърна специално внимание на ролята на одитните комитети за доброто корпоративно управление на компаниите, като изтъкна, че за целта може да бъде прилаган опитът на корпоративното право на САЩ.

Авторът представи сравнителен анализ на европейското и на националното законодателство, засягащо ролята и специфичните функции на одитните комитети. В систематизиран вид бяха посочени изискванията на Директива 2006/43 на ЕС, съгласно която компаниите от публичен интерес задължително трябва да имат одитен комитет, чиито представители да бъдат административни членове, които нямат изпълнителни функции, както и членове на надзорния съвет или назначени от общото събрание на акционерите, при което поне един член на одиторския комитет трябва да е независим и компетентен в счетоводството.

В своя доклад „Държавните дружества и доброто корпоративно управление - анализ на правната рамка“ *г-н Деян Дунавски* (УНСС) наблегна върху голямото значение на корпоративното управление за ефективното функциониране на държавните дружества. Той дефинира механизма на корпоративно управление като „soft law“ с големи възможности за въздействие върху стратегическото развитие на тези дружества по примера на частните.

Изключително интересен доклад изнесе *проф. Поля Голева* (Институт за държавата и правото), посветен на взаимовръзката на имуществената отговорност на акционерите и корпоративното управление. Тя систематизира кредиторите като заинтересувани лица и субординира тяхната значимост в контекста на правната уредба на функциониращите в България акционерни дружества.

Ядро на доклада на *проф. Пламен Чипев* (ИИИ при БАН) „Мониторинг на представянето на корпоративните бордове в България“ е анализът на функционирането на корпоративните бордове като основна структура на доброто корпоративно управление. Авторът представи систематизиран панел от теории, посветени на това управление, и сравнителен анализ между тях.

Основно място беше отделено на парадигмата на агентството, подход разграничаващ два икономически субекта в корпорацията - принципал (соб-

ственик) и агент (мениджър), който придобива голяма икономическа мощ. Разкрити бяха основните фактори за разнопосочност между интересите на собствениците и мениджърите, както и методите за разрешаване на конфликтите между тях. Като един от механизмите в тази насока бяха определени стимулиращите схеми на мениджърите, прилагани с цел засилване на тяхната мотивация за максимизиране на интересите на акционерите.

Представена беше парадигмата на „стопанина“, съгласно която мениджърите са силно обвързани с акционерите по отношение на бъдещата им кариера и пенсионни права, като това предполага еднопосочност на техните интереси с тези на акционерите. Проф. Чипев представи изключително интересни резултати от социологическо изследване, посветено на стандартите на корпоративно управление - размер на корпоративните бордове, влиянието им при подмяната на главните изпълнителни директори на компаниите, съвместяването на длъжностите главен изпълнителен директор и председател на борда на директорите, независимост на корпоративните бордове, стимулиращи схеми на мениджърите.

Той направи задълбочен анализ на Националния кодекс за корпоративно управление и дискутира актуалните проблеми, свързани с регулирането на корпоративните бордове в България, наблюдайки върху управлението на риска в контекста на кризисните явления в икономиката.

В своя доклад „Практиките и тенденциите на българските бордове“ доц. *Мирослав Неделчев* проследи генезиса на корпоративното управление в исторически контекст, както и основните му характеристики във финансовата система на България. Той акцентира върху ролята на транснационалните компании при трансферирането на положителен международен опит в корпоративното управление не само на фирмите, но и на банките и финансовите групи. Авторът представи база от количествени и качествени показатели, които са фундамент за оценка на корпоративното управление в банковата система.

В доклада си „Какво правят и какво следва да правят заинтересуваните страни в корпоративното управление“ доц. *Спартан Керемедчиев* представи систематизация на теорията за заинтересуваните страни - теории за същността на корпорацията, мотивационни теории, теория на системите, стратегическо управление, индустриални отношения, правни и политически теории.

При анализиране на същността на корпорацията той направи сравнителен анализ между интересите на акционерите и на заинтересуваните страни и посочи причините за конфликтите между тях. При анализа на мотивационните теории доц. Керемедчиев разграничи теорията Х, която предполага слаба мотивация на персонала към отговорност, респ. силен надзор, с цел постигане на поставените задачи, и теорията У, предполагаща минимизиране на надзора над персонала и обвързване на трудовите възнаграждения със съпричастността на работниците към постигане на целите на организацията.

Авторът разглежда теорията на системите като механизъм на взаимодействие на фирмата със заинтересуваните страни. В контекста на стратеги-

ческото управление той защити тезата, че мениджърите трябва да са отговорни не само пред своите акционери, но и пред всички заинтересувани страни, което изисква компаниите да имат отговорно поведение към потребителите, местните общности, персонала, както и да бъдат активни при разработване на система от ценности, кодекси на корпоративно управление и етични кодекси.

Той дефинира заинтересуваните страни като физически лица или група лица, които имат претенции към дейността на предприятието, неговите ресурси и резултати. Според него основни заинтересувани страни са държавата, местните власти, персоналът, синдикатите, доставчиците, клиентите, банките, мениджърите и акционерите.

Доц. Керемедчиев представи системата от принципи на ОИСП за корпоративно управление от 2004 г., съпоставена с тази от 1999 г. Актуалният вариант поставя в основата на анализа на корпоративното управление отчитане на ролята на заинтересуваните страни. Зачитането на тези принципи е заложено в Националния кодекс за корпоративно управление и гарантира активно взаимодействие със заинтересуваните страни, зачитане на принципите на прозрачност, отчетност и на бизнес-етиката, ефективно взаимодействие със заинтересуваните страни

В доклада си „Корпоративна социална отговорност - европейски перспективи и български опит“ доц. *Радостина Бакърджиева* систематизира основните фактори, които предизвикват повишеното внимание на компаниите към социалноотговорните инициативи. Тя подчерта директната обвързаност на корпоративната социална отговорност (КСО) и устойчивото развитие, като подчерта, че КСО е ядро на устойчивото развитие. Авторът дефинира корпоративната социална отговорност като най-сигурната „застраховка“ от възникване на репутационен риск, ефективен механизъм за формиране на добър имидж на компаниите и увеличаване на доверието на инвеститорите.

Доц. Бакърджиева направи систематизация на взаимовръзката между корпоративна социална отговорност и конкурентоспособност на микро- и макроравнище. Конкурентните предимства на КСО на микроравнище показват, че това е дългосрочна инвестиция. Чрез нея фирмите успяват да задържат висококвалифициран персонал, да управляват своя финансов и нефинансов риск и да утвърдят репутацията си, разширяват се и алтернативите на компаниите на финансовите пазари. КСО на макроравнище е директно обвързана с концепцията за националната конкурентоспособност, както и с конкурентоспособността на секторно равнище. Доц. Бакърджиева анализира задълбочено европейската Стратегия за КСО и нейните акценти – социалноотговорно поведение на бизнеса, зачитане правата на човека, прозрачност на фирмената финансова и нефинансова отчетност.

Авторът представи систематизирана теоретична рамка на концепцията за КСО. Особено задълбочено бяха разгледани пирамидата на Carroll с нейните основни компоненти (икономически, юридически, етичен и филантропски) и моделът Принципи – Процеси - Резултати. Анализирано беше взаимно-

действието между заинтересуваните страни и техният принос за компаниите, като се посочва, че предложената матрица на заинтересуваните страни позволява обективна оценка на техните приоритети.

Доц. Бакърджиева обвързва КСО с нефинансовата отчетност, която е фокусирана върху екологичната и социалната ангажираност и корпоративното управление (ESG-концепция) като път към интегрираната отчетност. Тя дефинира интегрираната отчетност като комплексна форма на корпоративна отчетност, която разкрива факторите, въздействащи директно върху способността на организацията да създават ценност в продължение на дълъг период, и синтезира всички направления на отчетност - корпоративна, финансова, социална. Интегрираната отчетност е предназначена директно за представителите на финансовия капитал и затова ще се налага като задължителна за листваните на борсата компании.

Доц. Бакърджиева отдели специално внимание на стандартите за КСО, систематизирани в три основни групи: проактивни механизми за КСО (одит, инспекции), докладни механизми за КСО и неформални, доброволни механизми. Направен беше сравнителен анализ на стандарти за КСО: SA-8000 - стандарт за социална отчетност и одит, OHSAS 18 000 - система за управление на здравето и безопасността на работното място, ISO 9 001 - система за управление на качеството, ISO 14 001 - системи за управление на околната среда, AA 1000 - система за идентифициране на заинтересуваните страни, ISO 26 000 - стандарт за социална отговорност. Тя посочи, че публикуването на социални отчети в корпоративните сайтове заслужава адмирации, а бизнесът е в правото си да избира самостоятелно своите социални приоритети и да търси оптимален баланс между интересите на компаниите и обществото.

При закриването на конференцията бяха направени препоръки за усъвършенстване на корпоративното управление и корпоративната социална отговорност, насочени към държавните институции, бизнеса, неправителствените организации, академичната общност, както и към Националния кодекс за корпоративно управление.

Доц. д-р Радостина Бакърджиева